

DICCIONARI DER ARANÉS

Ampliacion 2024



Es definicions an estat aportades per:

Antòni Nogués
Eduardo Orduña
Lourdes Santacruz
Tònho Castet

Eth document finau a estat corregit per Miquèu Segalàs, president dera Seccion Aranesa der Institut d'Estudis Aranés - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, e Ròsa Maria Salgueiro, vicepresidenta der Institut d'Estudis Aranés - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana. A estat aprovat ena session dera Seccion Aranesa deth dia 31 de gèr de 2024.

addicionar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Hèr ua addicion, somar.
addicionau	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que s'a ahijut, que constituís ua addicion.
additiu, -iva	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	1. Qu'includís ua addicion, que s'obtie somant, que còste un augment quantitatius. 2. Substància que s'ahig als productes de consumacion entà assegurar-ne era conservacion e es qualitats basiques.
additivitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat d'additiu.
adduccion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adduir; er efècte.
adductor	<i>adj n</i>	<i>m</i>	1. Qu'adduís. 2. Muscle adductor.
adenòma	<i>n</i>	<i>m</i>	Tumor benigne d'un epitàli glandular o d'ua glandula.
adenopatia	<i>n</i>	<i>f</i>	Malautia des ganglions, especiaument era sua tumefaccion.
adèpte, -a	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	1. Especialista en bèra doctrina, art, etc. 2. Partidari de bèra persona o de bèra idia. 1. Union d'ua causa damb ua auta mejançant ua substància que les aglutine. 2. Capacitat de mantier era union entre dues causes.
aderent, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que s'aderís o ei aderit.
adesivitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat d'adesiu.
adipós, -osa	<i>adj</i>	<i>mf</i>	1. Dera natura deth grèish. 2. Que contie grèish.
adipositat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat d'adipós.
adjacent, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'ei tocant, ath costat madeish.
adjectivacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adjectivar.
adjectivar	<i>v</i>	<i>tr</i>	1. Dar (a un element lingüistic) era foncion d'un adjetiu. 2. Júnher (a un element lingüistic) un adjetiu.
adjectivau	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'a era valor d'un adjetiu.
ajoncion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adjuntar.
adjudicador, -atritz	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	Qu'adjudique.
adjudicatiu, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'includís ua adjudicacion.
adjunt, -a	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	1. Que va o ei junhut coma auxiliar damb quauqu'un o damb quauqua causa. 2. Qu'acompanhe a quauqu'un en un prètzhet, ua empresa, un servici, etc.
adjuracion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adjurar.
adjurar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Pregar tu per tu en nòm d'ua causa sagrada, estimada.
adjuvant, -a	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	1. Qu'ajude o modifique era accion deth medicament principau. 2. Substància adjuvanta.
administrable, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que se pòt administrar.
administrat, -ada	<i>n</i>	<i>mf</i>	Persona fisica o juridica que, sense auer era condicion d'administracion publica, participe en ua relacion juridica administratiua.
administrativament	<i>adv</i>		Per procediment administratiu.
admirable, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Digne d'admiracion.
admiratiu, -iva	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'exprimís admiracion.
admissibilitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat d'admissible.
admissible, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que se pòt adméter.
admission	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adméter, hèt d'ester admetut.
admonicion	<i>n</i>	<i>f</i>	Amonestacion, avertiment.
admonitor, -tritz	<i>n</i>	<i>mf</i>	Qu'amonèste.

adòb	<i>n</i>	<i>m</i>	1. Accion d'adobar o adobar-se. 2. Ingredient tengut entà adobar es carns, es pèths, etc. 3. Cosmetic.
adobable, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que se pòt adobar.
adobadura	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'apraiari, d'amanir.
adobaire, -a	<i>n adj</i>	<i>mf</i>	Persona qu'a eth mestièr d'adobar causes maumetudes.
adobum	<i>n</i>	<i>m</i>	Aquerò que servís entà adobar, condiment.
adociment	<i>n</i>	<i>m</i>	Accion d'adocir o d'adocir-se; er efècte.
adocissent, -a	<i>adj n</i>	<i>mf</i>	1. Qu'adocís. 2. Producte liquid que se tie entà adocir era ròba dempuç de lauar-la.
adolescéncia	<i>n</i>	<i>f</i>	Període dera vida que seguís ara mainadesa e precedís ara edat adulta.
adolorir	<i>v</i>	<i>tr intr</i>	1. Costar (a quauqu'un) dolor. 2. Èster prenut peth dolor.
adoptable, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que se pòt adoptar.
adorable, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Digne d'èster adorat.
adoracion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'adorar.
adorar	<i>v</i>	<i>tr</i>	1. Prestar culte (a Diu, a ua divinitat, a ua causa divinizada). 2. Auer coma un culte (per ua persona o per ua causa), estimar enòrmament.
adormir (-se)	<i>v</i>	<i>intr</i>	1. Començar a dormir. 2. Non méter eth degut interès ena execucion d'ua causa. 3. Èster (un membre) lèu inèrt, insensible.
adralhada	<i>n</i>	<i>f</i>	Camin que recor quauqu'un o quauqua causa en vier d'un punt en aute.
adralhant, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Que camine deuant, que daurís eth camin.
adralhar	<i>v</i>	<i>tr intr</i>	1. Méter en camin, hèr auançar entà un punt determinat. 2. Meter-se en camin quauqu'un.
adreçament	<i>n</i>	<i>m</i>	Accion d'adreçar o d'adreçar-se; er efècte.
adreit, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Veir adret.
adreitar	<i>v</i>	<i>tr</i>	1. Méter dret o ena posicion corrècta. 2. Dirigir, hèr anar entà un costat o entà ua persona.
adreitós, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'a capacitat, abilitat e experiéncia entà hèr ua causa o desenvolopar ua activitat.
adrenalina	<i>n</i>	<i>f</i>	Ormòna segregada per ues glandoles plaçades sus er arnelh, quan ua persona patís ua situacion dificila o li cau acarar un perilh o recuperar er equilibri e era estabilitat intèrna.
adret, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	1. Dable, avient entà ua causa. 3. Que sòl auer abilitat en aquerò que hè. Ex. Un obrèr adreit.
adretia	<i>n</i>	<i>f</i>	Capacitat de hèr ben, damb assopliment e rapiditat, quauqua causa que resulte dificila entàs auti.
adriatic, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Relatiu o pertanhent ara mar Adriatica.
adromir (-se)	<i>v</i>	<i>intr</i>	Veir adormir (-se).
adscrit, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'ei agregat (quauqu'un) ath servici d'un còs o d'ua entitat.
adsorbent, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Substància solida porosa, de grana superfície específica tenguda entà fixar-ne d'autes per adsorcion.
adulacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de vantar a quaquarrés d'ua manèra exagerada.
adulador, -atritz	<i>n</i>	<i>mf</i>	Que vante.
adular	<i>v</i>	<i>tr</i>	Mostrar a quauqu'un ua admiracion exagerada o balhar-li causes agradiuies pr'amor de guanhar-se era sua voluntat.

adultèr, -a	<i>adj</i>	<i>mf</i>	Qu'a relacion damb er adultèri o damb qui lo comet.
adulterar	<i>v</i>	<i>tr</i>	1. Cométer adultèri. 2. Desnaturalizar (ua substància, un aliment, etc) en tot barrejar-li ua substància estranya.
adultèri	<i>n</i>	<i>m</i>	Violacion dera fidelitat conjugau.
adveniment	<i>n</i>	<i>m</i>	1. Venguda o aparicion d'un eveniment. 2. Ascens o elevacion d'un rei o d'un papa en tron.
ambaishada	<i>n</i>	<i>f</i>	Mission diplomatica permanenta dirigida per un ambaishador. 2. Bastissa ena que demore o exercis es sues foncions un ambaishador.
ambaishador, -tritz	<i>n</i>	<i>m/f</i>	Qu'ei transmetut en mission pròp d'un govèrn estrangèr.
combativitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat de combatiu, amor ara luta.
comedian, -a	<i>adj e</i>	<i>m.f.</i>	Persona que per profession represente comèdies e d'autes pèces de teatre. Persona que hè a veir o exagèr sentiments.
compenetracion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de compenetrar-se, er efècte.
compenetrar-se	<i>v</i>	<i>tr</i>	Meter-se d'acòrd. Èster impregnat, penetrat, d'un sentiment, d'ua idèa, etc
compilar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Amassar en un solet còs d'òbra materiaus trèti de diferenti libres, documents, etc.
compladença	<i>n</i>	<i>f</i>	Plaser gaudit damb plenitud.
complimentar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Hèr un compliment a quauquarrés.
comunicat	<i>n</i>	<i>m</i>	Nòta cuerta en qué quauquarrés comunigue d'ua manèra oficiau quauquarren.
comunion	<i>n</i>	<i>f</i>	Participacion d'aquerò qu'ei comun. Participacion des fidèus enes bens espirituaus coma membres d'un madeish còs.
concertista	<i>n</i>	<i>m</i>	Persona que hè concèrts musicaus, mès que mès per mestier. Solista d'un concèrt.
conciliable, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que pòt èster conciliat.
conclusent, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que pròve era conclusion ara quau se vò arribar.
concubin, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Persona que viu en concubinatge.
concubinatge	<i>n</i>	<i>m</i>	Coabitacion d'un òme e d'ua hemna que non son legaument maridadi.
condemnacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Pena, sustot en sentit judicau dera sentència condemnatoria e dera pena dada.
condemnat, -a	<i>adj,</i> <i>n</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a estat objècte de condemna.
condemnatòri, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que condemne.
condicionador	<i>n</i>	<i>m</i>	Que condicione.
condicionau	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que sonque ei valid o se pòt hèr jos cèrtes condicions.
condicionaument	<i>adv</i>		D'ua manèra condicionau, jos cèrtes condicions. Element de latèx que recubris era pisharòla pendent er acte de caucar, damb era fin d'evitar eth contagi d'infeccions de transmission sexuai e es embarassi non desiradi.
condon	<i>n</i>	<i>m</i>	
confidéncia	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de confiar o de hèr a saber a quauquarrés quauquarren que non li cau divulgar.
confidenciaument	<i>adv</i>		D'ua manèra confidenciu.
confident, -a	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Que recep es confidéncies de quauquarrés.
conflictivitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat de conflictiu.

conformisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Actitud d'acceptacion passiva des normes que i a en ua societat.
conformista	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que se conforme. Que s'adapte facilament as circonstàncies.
confòrt	<i>n</i>	<i>m</i>	Absència de tot aquerò que pòt constituir ua molèstia o ua incomoditat materiau. Disposicion des causes adreçades a auer un major benèster fisic.
confortablament	<i>adv</i>		Damb confòrt
comfortable, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Dispausat de manèra que balhe confòrt. Qu'a confòrt, qu'a un pialèr de comoditats.
confair	<i>n</i>	<i>m</i>	Membre d'ua confairia. Membre d'ua corporacion professionau, benefica etc., considerat en çò que hè as auti membres.
confairia	<i>n</i>	<i>f</i>	Associacion de personnes, generalment laïques mès damb un pairinatge religiós, amassades entà ua fin de pietat o de caritat, o de defensa e d'ajuda mutuau, soent damb eth madeish mestìer.
cònga	<i>n</i>	<i>f</i>	Balh popular cuban.
congelat, -da	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Fòrça heired. Qu'a passat der estat liquid ath solid. Producte alimentari sosmetut ath procès de congelacion.
congenre	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Deth madeish genre. Plantes congenres. Restacat caractèr o accion damb ua auta persona o damb ua auta causa.
conglomeracion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de conglomerar o de conglomerar-se; er efecte.
conglomerar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Amassar en tot formar ua massa coerenta.
conglomerat	<i>n</i>	<i>m</i>	Producte obtengut per conglomeracion.
congolés, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Naturau deth Còngo. Relatiu o pertanhent ath Còngo o as sòns abitants.
congregacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de amassar. Comunitat religiosa. Associacion de personnes cristianes que, jos eth pairinatge d'un sant, s'amassen entà hèr exercicis de pietat.
congregar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Amassar en assemblada.
congruència	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat de congruent.
congruent, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que conven, que s'ajuste, qu'ei avient o avienta, que correspon ben.
connivència	<i>n</i>	<i>f</i>	Complicitat morau consistenta en hèr a veir qu'un a ignorància sus era falta de quauquarrés, mès que mès d'un subordinat.
connivent, -a	<i>a</i>	<i>m.f.</i>	Que a connivència.
consecutivament	<i>adv</i>		D'ua manèra consecutiva, er un ath darrèr der aute. Qualitat de dus sons que, produsidi simultanèament, formen un intervau d'un acòrd perfècte. Repeticion en dus o mès mots des vocaus e consonantes a compdar dera vocau dera sillaba accentuada. Acòrd,
consonància	<i>n</i>	<i>f</i>	Que hè consonància.
consonant, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Concertar-se secretament entà hèr a quèir eth govèrn establit.
conspirar	<i>v</i>	<i>tr</i>	D'ua manèra contínua, sense interrupcion, de contunh.
continuadament	<i>adv</i>		Moviment que contracte irregularament es membres, es faccions dera cara.
contorsion	<i>n</i>	<i>f</i>	Entrada illegau de marchandises en país sense auer pagat es drets d'entada.
contrabanda	<i>n</i>	<i>f</i>	

contrabandièr, -a	<i>a adj</i>	<i>m.f.</i>	Persona que practique eth contraband.
contracepcion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion d'evitar era conception o era fecundacion.
contraceptiu, -va	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'empedís era conception.
contracòp	<i>n</i>	<i>m</i>	Repercussion d'un còp, d'ua tustarrada.
contracòr	<i>adv</i>		De mala gana, a desengust.
contracorrent	<i>n</i>	<i>f</i>	Corrent en sens contrari ath deth corrent principau.
contradança	<i>n</i>	<i>f</i>	Balh de figures, qu'executen fòrça cobles ath madeish temps.
contralum	<i>n</i>	<i>f</i>	Posicion ena qu'er objècte recep era lum deth costat opausat ath costat d'a on se guarda.
			Assentament que se hè entà esmendar un error cometut, ena compdabilitat per partida dobla. Relacion entre un cargue e eth sòn abonatge corresponent. Aquerò que contribuís a compensar es tèrmes d'ua negociacion.
contrapartida	<i>n</i>	<i>f</i>	
contrapés	<i>n</i>	<i>m</i>	Pes qu'òbre contra un aute, contra ua fòrça, entà moderar-ne o neutralizar-ne era accion.
contrarotlable, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que pòt èster contrarotlat.
contrarotlaire, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Que contraròtle. Persona encargada de contrarotlar.
contrarotlar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Verificar, sosmèter a un examen prigond. Exercir ua influéncia directiva o restrictiva (sus quauquarren). Accion de contrarotlar. Conjunt d'operacions entà modificar, iniciar o finalizar eth fonctionament d'un sistèma, d'un veïcul, d'ua maquina, d'un procès industriaui, etc.
contraròtle	<i>n</i>	<i>m</i>	Circonstància, generaument imprevista, qu'interromp ua accion, que va contra aquerò qu'un demoraue, qu'ei perjudiciau.
contratemps	<i>n</i>	<i>m</i>	
contravent	<i>n</i>	<i>m</i>	Porteta de husta que se barre tà protegir es veires dera hièstra der aire, era ploja, era nhèu o era lum.
contunh, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a continuïtat .
contusionar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Produsir ua contusion.
convalescent, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Qu'ei en convalescéncia.
convencionalament	<i>adv</i>		Per convencion, d'ua manèra convencionau.
convencionau	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Establit per ua convencion. Que seguís es modèls tradicionaus, es normes establides, es principis acceptadi.
conventuau	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Relatiu o pertanhent a un convent, que demore er un convent.
convidat, -ada	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Persona qu'a estat convidada, qu'a recebut ua invitacion.
cooperar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Préner part damb d'auti en ua òbra hèta en comun.
cooptacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de cooptar; sistèma d'elecccion de membres d'ua corporacion.
cooptar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Adméter (quauquarrés) a hèr part d'ua corporacion.
coparticipacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Hèt de participar damb un aute en ua causa.
coparticipant, -a	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Persona qu'a participacion damb ua auta en ua causa.
copilòt, -a	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Pilòt qu'ajude ath prumèr pilòt.
copropietari, -ària	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Persona qu'a en comun damb ues autes ua madeisha proprietat.
copropietat	<i>n</i>	<i>f</i>	Proprietat en comun d'un ben indivís entre dues o mès personnes.

coquèla	<i>n</i>	<i>f</i>	Recipient, generaument redon, de terralha o de metau, mès ample que naut, que servís principaument entà codinà'i.
corpuscular, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Relatiu as corpuscles. Compausat de corpuscles.
correccionau	<i>n</i>	<i>m</i>	Qu'amie cap ara correccion, sustot punint, en tot exercir ua accion educadora.
correctiu, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a era vertut de corregir.
correlacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Relacion recipròca o mutua entre dues o mès causes.
correlatiu, -iva	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a o indique ua relacion recipròca o mutua.
corroboration	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de corroborar; er efècte.
corroboratiu, -iva	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a era vertut de corroborar.
corrosion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de rolhar un objècte. Modificacion dera part extèrna d'un minerau o d'ua ròca per dissolucion o fusion.
corrosiu, -iva	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que a era vertut de rolhar, de mauméter, estropiar.
corruda	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de córrer ua persona o un animau. Lèu, en pòca estona.
corruptibilitat	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat de corruptible.
corruptible, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que se pòt corrómpere, susceptible de corrupcion.
cosmetic, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que servís entà conservar e emberir eth còs.
cosmografia	<i>n</i>	<i>f</i>	Descripcions generau deth mon o der Univèrs, astronomia descriptiva.
cosmologia	<i>n</i>	<i>f</i>	Disciplina filosofica o scientifica que tracte dera origina e era constitucion der Univèrs.
cosmonauta	<i>n</i>	<i>m</i>	Astronauta.
cosmopolita	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que considère tot eth mon coma pàtria sua. Que viu tanlèu er un país coma er un aute.
cosmopolitisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Doctrina cosmopolita. Existéncia cosmopolita.
còsmos	<i>n</i>	<i>m</i>	Univèrs, concebut coma un tot ordenat.
cohitòrta	<i>n</i>	<i>f</i>	Dolor des muscles deth còth qu'obligue a auer-lo torçut o empedís virar eth cap.
craba	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Mamifèr domètge, coma d'un mètre de nautada, fòrça agil entà sautar e pujar per lòcs arribents, damb peu cuert, aspre, soent ròi, còrnes virades entà darrèr, e damb un flòc de peus longui que li pengen dera maishèra inferiora e coa fòrça cuerta.
crabada	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Conjunt de crabes totes amassa.
crabèr	<i>n.</i>	<i>m.</i>	1. Pastor que cuede es crabes. 2. Tipe d'ihon.
crabòt	<i>n.</i>	<i>m.</i>	Hilh dera craba.
craniau	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Relatiu o pertanhent ath crani.
crebat, -ada	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Mòrt, cansat, rebentat, esquintat.
crèdo	<i>n</i>	<i>m</i>	Formula de profession de fe des glèises cristianes. Part dera missa en qué s'exprimís era profession de fe. Conjunt des idées basiques d'ua sècta, d'un partit, d'ua escola, etc.
cremacion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de cremar, mès que mès eth còs d'un mòrt, es despolhes d'animaus.
crematòri	<i>n</i>	<i>m</i>	Lòc a on se hè era incineracion des mòrts.
cremesin, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Vermelh escur, en tot tirar a blu.
cremós, -osa	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a er aspècte o era consisténcia dera crèma.

cretenc, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Naturau de Creta. Relatiu o pertanhent a Creta o as sòns abitants. Dialècte grèc parlat en Creta. Relatiu o pertanhent ath cretenc.
cretin -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que patís de cretinisme, estupid.
cretinisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Peguesa endemica o eretada acompanhada de degeneracion fisica e mauformatats, freqüenta en bères regions de montanya.
cria	<i>n</i>	<i>m/f</i>	Hilh d'un animau quan ei pichon, quan ei en temps de popar.
criminalista	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Expèrt en dret penau o enes matèries criminaus.
criminau	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Relatiu o pertanhent a un crim. Qu'ei culpable d'un crim.
criminològ -a	<i>n</i>	<i>m.f.</i>	Persona expèrta en criminologia.
criminologia	<i>n</i>	<i>f</i>	Disciplina scientifica qu'estudie era criminalitat e a per objècte era prevencion deth delicte, eth tractament deth delinqüent e era reparacion dera victima.
cripta	<i>n</i>	<i>f</i>	Bastiment arquitectonic dejós de terra, generalment jos eth presbitèri des temples, que servís de hòssa o de oratori. Glèisa o capèla plaçada er un plan inferior ath dera glèisa principau.
criptografia	<i>n</i>	<i>f</i>	Tecnica de conversion d'un tèxte o d'ues donades en un messatge incomprendible entara persona que non n'age era chifra o era clau.
criptograma	<i>n</i>	<i>m</i>	Tèxte escrit en caractèrs secrèts. Tèxte o donades dificiles de deschifrar, de comprénder.
crispar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Méter a quauquarrés nerviós, irritar.
cristianizar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Convertir o integrar en cristianisme. Amarar d'esperit cristian.
criticable, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que pòt èster criticat. Digne de censura.
cubisme	<i>n</i>	<i>m</i>	moviment artistic que considere eth volum coma era causa importanta des objèctes e sage d'exprimir-lo plasticament per mejan sonque de figures geometriques.
cubista	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Relatiu o pertanhent ath cubisme. Seguidor deth cubisme.
cuic	<i>n</i>	<i>m</i>	Angle, cornèr.
culejar	<i>v</i>	<i>intr</i>	Mòir eth cu.
cunherar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Balancejar era cunhèra.
curvimètre	<i>n</i>	<i>m</i>	Aparelh entà mesurar distàncies acorbaishades sus un mapa.
electrodinamic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Restacat tamb era electrodinamica. Se ditz d'ua accion o fòrça que se manifèste entre corrents electricques. Dit der aparelh que foncione en tot basar-se ena accion dinamica dera corrent electrica. Sciéncia que tracte des fenomèns e leis dera electricitat en moviment.
electrofisiologia	<i>n</i>	<i>f</i>	Estudi des proprietats e era activitat electrica des cellules, des teishits e des organs e dera sua significacion fisiologica.
electrofòn	<i>n</i>	<i>m</i>	Aparelh o ensems d'aparelhs que se hèn a servir ena reproduccion des enregistraments fonografics.
electrogèn, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Que genère o produsís electricitat.
electrolisi	<i>n</i>	<i>f</i>	Descomposicion química pera accion dera corrent electrica.

electrolit	<i>n</i>	<i>m</i>	Còs que se descompon ath pas deth corrent electric a trauès d'eth.
electrolitic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Relatiu ara electrolisi o a un electrolit.
electrolizable	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Que se pòt descompóner per electrolisi.
electrolizador	<i>n</i>	<i>m</i>	Cella electrolitica, dispositiu en qué se pòt arténher ua electrolisi.
electrolizar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Sosmèter un còs a electrolisi.
electrologia	<i>n</i>	<i>f</i>	Part dera fisica que tracte des fenomèns electrics magnetics e electromagnetics e dera relacion tamb d'auti fenomèns.
electroluminescència	<i>n</i>	<i>f</i>	Luminescència que presenten bèri solids en èster excitadi per un camp electric.
electromagnetic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Que pertanh ar electromagnetisme. 2. Produsit per electromagnetisme.
electromagnetisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Part dera electricitat qu'estudie amassa es fenomèns electrics e magnetics. Qu'ennautís . 2 Aparelh que servís entà elevar verticalment ua carga.3. Dit des muscles qu'an era foncion de lheuar es parts en qué van inseridi. Ex. Elevador dera ala deth nas.
elevador, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	
elevament	<i>n</i>	<i>n</i>	Accion d'elevar. 2 Accion de rebelar-se
èlf	<i>n</i>	<i>m</i>	Cada un des esperits que pòblan er aire, es bòsqui, es tutes...ena mitologia escandinava.
elfic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Qu'a proprietats des èlfs.
eliant	<i>n</i>	<i>f</i>	Genre de compòstes erbacèes, de huelhes aspres e capítols terminaus auriòs, com eth virasolei.
elianina	<i>n</i>	<i>f</i>	Matèria coloranta de color iranja.
elicoidal	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Relatiu o pertanhent ar elicòide.
elicòide, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	En forma d'elice
elidir	<i>v</i>	<i>tr</i>	Suprimir ena pronòncia o ena escritura un son o ua letra d'un mot.
eliminable	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Susceptible d'èster eliminat, suprimit, excludit.
eliminatori, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Qu'elimine (en un concors, un campionat...).
eliòsfèra	<i>n</i>	<i>f</i>	Magnetosfèra solara qu'abrace tot eth sistèma solar, formada per dus emisfèris de polaritat magnetica opausada.
eliotrópi	<i>n</i>	<i>m</i>	Genre de plantes erbacèes dera familia des boraginacèes, de huelhes ovades o lanceolades.
elipòrt	<i>n</i>	<i>m</i>	Aerodròm destinat ath servici des elicoptèrs.
elisèu, -èa	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Que pertanh ar Elisi.
elitisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Organizacion d'ua societat o d'un grop basada ena existéncia e eth poder d'ua o d'ues elits- minories socials privilegiades culturaument, economicament o plotiticament-.
elixir	<i>n</i>	<i>m</i>	Licor compausat de diuèrses substàncies medicinaus dissòltes en alcool.
ellebòr	<i>n</i>	<i>m</i>	Genre de plantes erbacèes duradisses dera familia des ranunculacèes, de huelhes palmaticompòstes e de flors actinomòrfes de perient verd, dispausades en cima.
ellenic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Relatiu o pertanhent ara antica Grècia.

			Mot, gir grèc incorporat a ua auta lengua. 2.Estudis sus tèmes de lengua, literatura e pensament dera antica
ellenisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Grècia. 3. En istòria, periòde que designe es hèts que van dera mòrt d'Alexandre (323aC) enquiara batalha d'Accium (31aC).
ellenizar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Hèr a tornar grèc, hèr a adoptar es costums grèques . 2. Imitar er estil des grècs o ellenics.3. Devier grèc.
ellipse	<i>n</i>	<i>m</i>	Corba plana barrada, es punts dera quau possedissen toti era propietat qu'era soma des sues distàncies a dus punts fixes (focus) ei constanta.
ellipsi	<i>n</i>	<i>m</i>	Fenomèn que consistís en non explicar en un enonciat un o mès elements lingüistics se se pòden suberenténer.
elliptic, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Relatiu ara ellipsi. 2.Orbita qu'a era forma d'ua ellipsi. 3. Que presente ua ellipsi.
èlm	<i>n</i>	<i>m</i>	Part dera armadura antica que curbie eth cap. 2. Mollusc comestible pròpri des còstes mediterranèes.
elocucion	<i>n</i>	<i>f</i>	Triga e collocacion des mots tamb es quaus s'exprèssen es pensaments.
elogiable, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Digne d'elògi.
elogiós, -osa	<i>adj.</i>	<i>m/f</i>	D'elògi. Ex. Parlar de quauquarrés en tèrmes elogiosi.
elogiosament	<i>adv</i>		Tamb elògi
			Distància angulara d'ua planeta interiora ath solei o d'un satellit a ua planeta. 2.Distància que separe ua particulla oscilanta dera posicion d'equilibri en cada moment en tot èster era elongacion maxima era amplitud dera oscillacion. 3.Lesion produsida per estirament d'un muscle, d'un tendon.
elongacion	<i>n</i>	<i>f</i>	
eloquència	<i>n</i>	<i>f</i>	Facultat, art, qualitat d'estèr eloquènt, d'auer eth talent dera paraula, de parlar tamb eficàcia entà delectar, commòir e sustot entà persuadir es oients.
eloquent, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Qu'a eth talent de parlar tamb eficàcia entà delectar, commòir e sustot persuadir es oients.
elucidar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Accion de mèter en clar.
emanacion	<i>f</i>	<i>m</i>	Accion d'emanar. Es flaires son emanacions de cèrti còssi.
emanar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Escapar-se en forma de particules subtiles. Procedir.
emancipaire, -a	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Qu'emancipe.
emasculacion	<i>n</i>	<i>m</i>	Accion d'emascular.
emascular	<i>v</i>	<i>tr</i>	Privar deth poder viril o procreatiu. 2. Privar dera vigor masculina, afeminar.
ematologia	<i>n</i>	<i>f</i>	Part dera medecina qu'estudie era fisiologia e era patologia dera sang.
ematòma	<i>n</i>	<i>m</i>	Acumulacion de sang en interior d'un teishit o ua cavitat.
embaboquir	<i>v</i>	<i>tr</i>	Deishar atonit, estupefacte, meravelhar
embaboquit, -ida	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	qu'a demorat atonit, meravelhat, estupefacte.
embabucar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Deishar atonit, estupefacte, meravelhat
embafar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Dar de minjar o minjar enquia satisfèr pleament era hame.
embafat, -ada	<i>adj</i>	<i>m/f</i>	Que non pòt minjar mès, que non pòt empathar mès minjar.
embagar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Méter un anèth o anères.
embagassar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Balhar-se ara prostitucion. 2 Corrómpere, envilir.

embailencar	v	<i>tr</i>	Aconduïr un objècte o diuersi objèctes en tot curbir-les tamb ua tela o un papèr. 2. Devier complicat, dangerós, dificultós.
embaimar	v	<i>tr</i>	Premanir tamb substàncies balsamiques o antiseptiques un cadavre entà preservar-lo dera putrefaccion.
embaïr	v	<i>tr</i>	Embolicar o protegir quauquarren.
embal	n	<i>m</i>	Aquerò tamb qué s'embale bèra causa.
embalaire	n	<i>m/f</i>	Eth qu'a coma mestier embalar.
embalar	v	<i>tr</i>	Méter, calar laguens de caishes o cubèrtes avientes es objèctes que s'an de transportar. 2. Hèr a córrer fòrça un veïcul.
embalatge	n	<i>m</i>	Accion d'embolicar. Caisha o cubèrta tamb qué s'embale un objècte.
embalausida	n	<i>f</i>	Accion d'embalausir.
embalausiment	n	<i>m</i>	Accion d'embalausir.
embalausir	v	<i>tr</i>	Estonar, meravelhar.
embalausit, -ida	adj	<i>m/f</i>	Restar atonit, estupefacte, meravelhat.
embalmar	v	<i>tr</i>	Botjar-se sus era superfícia d'un còs doçament, tamb escassa friccion. 2. Desprener-se e quèir ua massa de pèires, tèrra... d'un marge, d'un cingle, d'un mur...
encordilhar	v	<i>tr</i>	Estacar, endrabar, damb un cordilh o damb cordilhs.
eslheuatge	n	<i>m</i>	Veir <i>cria</i> .
fat, -ada	adj.	<i>m. f.</i>	Plen de presompcion, de vanitat infondada.
incubadora	n.	<i>f.</i>	1. Aparelh entà coar artificiaument es ueus. 2. Urna de veire a on se mantien un temps es mainatjons prematurs.
incubar	v.	<i>tr.</i>	1. Meter-se un audèth sus es ueus entà cauhar-les. 2. Desvolopar ua malautia.
inculcacion	n.	<i>f.</i>	Accion d'inculcar.
inculcar	v.	<i>tr.</i>	Hèr a entrar quauquarren en anim des auti a truca de freqüentes repeticions
inculpacion	n.	<i>f.</i>	Accion d'inculpar.
inculpar	v.	<i>tr.</i>	Acusar a quauquarrés d'ua fauta o delicte.
incultivable, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster cultivat.
incultura	n.	<i>f.</i>	Manca de cultura.
incunable, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Libre o edicion hèta Dempús dera invencion dera estamparia enquia 1500.
incurable, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Que non se pòt guarir.
incúria	n.	<i>f.</i>	Negligéncia.
indecéncia	n.	<i>f.</i>	1. Dit o hèt contra es normes sociaus. 2. Manca de decéncia.
indecentament	adv.		De forma indecenta.
indefectible, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Que non se pòt evitar.
indefinible, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Que non se pòt definir.
indefinit, -ida	adj.	<i>m. f.</i>	1. Que non a limit. Ex. Pendent un temps indefinit. 2. Que non se pòt definir. Ex. Ua color indefinida. 3. (Gram.) De manèra pòc precisa o generau. Ex. Pronòm indefinit, preterit indefinit.
indegut, -uda	adj.	<i>m. f.</i>	1. Que non ei corrècte. Ex. Patic un puniment indegut. 2. Injust. Ex. Hèr un usatge indegut des sòs publics.
indelebil, -a	adj.	<i>m. f.</i>	Que non se pòt esborrar.

indelicadesa	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de delicadesa.
indelicat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei delicat.
indemne, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Liure de damnatge o perjudici. Ex. Gessec indemne der accident.
indemnitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Exempcion de damnatge.
indemnizar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Compensar a quauquarrés per un damnatge o perjudici.
indemostrable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster demostrat.
indenegable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster denegat.
indesbrembable -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster desbrembat.
indeschifrible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster deschifrat.
indescompausable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster descompausat.
indescriptible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster descrit.
indesirable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster desirat.
indestructible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster destruit.
indeterminable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster determinat.
indeterminacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de determinacion.
indi	<i>n.</i>	<i>m.</i>	Colorant de color blu.
indian,-a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Naturau dera Índia. 2. Aborigèn d'America. 3. Relatiu as Indians.
indicable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster dit.
indiferenciat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se diferéncie.
indiferent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non demòstre preferéncia o interès per quauquarren o quauquarrés. 2. Que non impòrte com o quan serà o se hèque.
indiferentament	<i>adv.</i>		De forma indiferenta.
indigéncia	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Manca grèu de mejans economics.
indigenisme	<i>n.</i>	<i>m.</i>	1. Reivindicacion culturau o politica des pòbles indigènes. 2. Estudi des pòbles indigènes d'America. 3. Prèst lingüistic d'ua lengua indigèna a ua lengua coloniau.
indigent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona que non dispòse de sufisenti mejans economics entà subervíuer dignament.
indigèst, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt digerir facilament.
indigestion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Malautia que se patís a causa de non auer digerit ben es aliments.
indignament	<i>adv.</i>		De forma indigna.
indignitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	1. Manca de dignitat. 2. Causa o comportament indigne.
indirècte, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non va dirèctament tara sua fin. 2. Causa que se hè a a compréner sense dider-la dirèctament.
indiscernible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt discernir.
indisciplina	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de disciplina.
indisciplinat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei disciplinat.
indiscrecion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de discrecion.
indiscrèt, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei discrèt.
indispausar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Veir <i>indisposar</i> .
indispausat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Veir <i>indisposit</i> .
indisposar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	1. Causar o patir ua indisposicion o malautia. 2. Provocar era pèrta d'amistat entre d'autes personnes.
indisposit, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'a ua malautia leugèra.
indisposition	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Malautia leugèra.

indissoluble, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt dissòlver.
indistint, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non se pòt distinguir clarament. 2. Indiferent.
individualista	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona qu'actue mès pes sòns pròpris interèssi que pes dera comunitat.
individualitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Conjunt des característiques d'un individú.
individualizacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion o efècte de individualizar.
individualizar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Distinguir ua causa o quauquarrés pes sues característiques peculiares.
individuau	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Relatiu ar individú. Ex. Drets individuaus. 2. Pròpri d'un solet individú. Ex. Entrada individuau.
individuaument	<i>adv.</i>		De forma individuau.
indivís, -isa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei dividit.
indivisibilitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Impossibilitat d'èster dividit.
indivision	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de division.
indivulgable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster divulgat.
indobtablament	<i>adv.</i>		De manèra indobtabla.
indochinés, -esa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Naturau d'Indochina o relatiu ad aguesta peninsula asiatica.
indocil, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei docil.
indocilitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de docilitat.
indoeuropèu, -èa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Familha de lengües ara quau apertien era majoria des d'Euròpa e deth sud d'Àsia enquira Índia. 2. Era protolengua dera quau deriven es lengües dera familia indoeuropèa. 3. Relatiu ara familia de lengües indoeuropèes o as pòbles que les parlen.
indoléncia	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Guitèra, abséncia de desir de hèr arren.
indolent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona qu'a guitèra, o que non a talents de hèr arren.
indolòr, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non cause dolor.
indonesian, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Naturau d'Indonèisia o relatiu ad aguest país asiatic.
induccion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	1. Incitacion a hèr quauquarren. 2. Metòde de rasonament que consistís en arribar a un principi a compdar d'ues donades o hèts. 3. Procès entà obtier un corrent electric.
inductància	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Proprietat des circuits electrics enes quaus se produsís ua fòrça electromotritz quan i a ua variacion dera corrent que i arriba.
inductiu, -iva	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Relatiu ara induccion. Ex. Metòde inductiu.
inductor, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona qu'indusís, mès que mès a cométer un delicte.
indulgent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'a tendéncia a perdonar o desencusar errades des auti.
indusir	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	1. Portar a quauquarrés a hèr quauquarren. 2. Arribar a conclusions generaus a compdar de hèts particulars. 3. Produsir electricitat en un còs mejançant un aute plaçat a cèrta distància.
indusit, -ida	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Produsit per induccion.
industriaiu	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Relatiu ara indústria. 2. Persona que se dedique ara indústria.
industriaument	<i>adv.</i>		De manèra industriaiu.
industriós, -osa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que trabalhe o actue damp adretia e abilitat.
indúvia	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Casquelh que protegís bèri fruts quan son madurs.
inefable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt explicar damp paraules.
inelegància	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca d'elegància.

inelegant	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei elegant.
inelegible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster elegit.
ineluctablament	<i>adv.</i>		De manèra inevitabla.
ineluctable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Inevitable.
inenarrable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster condat.
inèpcia		<i>n. f.</i>	Qualitat de qui ei inèpte.
inèpte	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei bon entà quauquarren.
inequitable	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non actue damb equitat.
ineréncia		<i>n. f.</i>	Qualitat d'èster inerent.
inerent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'ei junhut inseparablament a quauquarren per natura. Ex. Era enveja ei inerenta ath sòn caractèr.
inèrt, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non a vida o mobilitat.
inestable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei estable.
inxacte, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei exacte.
inxactitud		<i>n. f.</i>	Manca d'exactitud.
inxcusable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei excusable, que non se pòt desencusar.
inxorable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non se dèishe convéncer damb prècs. 2. Inevitable. Ex. Eth pas deth temps ei inexorable.
inxperiéncia		<i>n. f.</i>	Manca d'experiéncia.
inxperimentat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei experimentat.
inxpiable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster expiat.
inxpiat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster expiat.
inxplicablament	<i>adv.</i>		De manèra inexplicabla.
inxplicat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non a estat explicat.
inxpressiu, -iva	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non a expression.
inxpugnable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Non expugnable, que non pòt èster prenut pes armes. Ex. Eth castèth de Les ère inexpugnable.
inxextensible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei extensible.
inxextirpable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt extirpar.
inxtricable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Fòrça intricat, confús. 1. Qualitat d'èster infalibile. 2. Dògma dera glèisa
infalhibilitat		<i>n. f.</i>	catalica, que ditz qu'eth Papa non se pòt confóner en matèria de fe.
infalibile, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt confóner.
infalsifiable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster falsificat.
infamant, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que cause desaunor. Ex. Siguec condemnat a un puniment infamant.
infame, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'ei digne d'infàmia. 1. Desaunor. Ex. Era infàmia a queigut dessús d'aguesta
infàmia		<i>n. f.</i>	casa. 2. Accion que merite era infàmia. Ex. Çò qu'a hèt ei ua infàmia.
infantaria		<i>n. f.</i>	Tropes que luten a pè.
infanticida	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'aucís a un mainatge.
infanticidi		<i>n. m.</i>	Mòrt causada a un mainatge.
infatigablament	<i>adv.</i>		De manèra infatigabla.
infatigable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt fatigar.
infecond, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei fecond.
infècte, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Infectat. Ex. Ua herida infècta. 2. Que hè pudor, corromput. Ex. Ua bassa infècta.

infecunditat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de fecunditat.
inferioritat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Qualitat o situacion d'inferior. Ex. Era equipa jogaue en inferioritat numerica.
inferir	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	1. Dedusir ua conseqüéncia. 2. Causar un mau o un perjudici. Ex. Li inferic ua ofensa.
infernau	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Relatiu o apertenent ath lunfern. 2. Insuportable. Ex. Hè ua calor infernau.
infertil, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei fertil.
infertilitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de fertilitat.
infestacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion o efècte de infestar.
infestar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Aucupar un lòc o un organisme ua plaga d'animaus, plantes o microorganismes.
infeudacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion d'infeudar.
infeudar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Cedir en feu un senhor feudau ua tèrra o proprietat a un vassal o senhor de reng inferior.
infidelitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de fidelitat.
infidèu	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non ei fidèu. Ex. Un marit infidèu. 2. Que professe ua religion diferenta dera considerada vertadèra. Ex. Es cristians considerauen infidèus as musulmans.
infirmar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Lheuar valor o efficacitat a quauquarren.
infirmaria	<i>n.</i>	<i>f.</i>	1. Espaci a on se guarís es malauts o herits en ua bastissa publica non sanitària. Ex. Eth jogador herit siguec portat tara infirmaria. 2. Disciplina qu'estúdie eth suenh des malauts o herits e era assisténcia as mètges.
infixe	<i>n.</i>	<i>m.</i>	Afixe que s'introdujis ath laguens dera arraïtz d'ua paraula.
inflacionista	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que tend a produsir inflacion.
inflamable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que se pòt inflamar damb facilitat.
inflamatòri, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que cause o ei causa d'inflamacion.
inflexible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que non ei flexible, que non se plegue. 2. Que non da a tòrcer era sua voluntat.
infligir	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Impausar un puniment o causar un mau.
inflorescència	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Embrancament qu'acorròpe diuèrses flors en ua madeisha branca.
Influenciable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que se dèishe influenciar damb facilitat.
influenciar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Exercir influéncia sus quauquarrés.
influent -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'a influéncia.
informaire, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Qu'informe. 2. Jornalista, professionau d'un mejan de comunicacion qu'informe.
informatizar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Tractar era informacion damb sistèmes o equipes informatiques.
infortuna	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Mala fortuna.
infortunat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'a mala fortuna.
infraròi, -òia	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Radiacion der espèctre luminós que se tròbe jos eth ròi visible.
infús, -usa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Produsit en ànim per influéncia divina. Ex. Sciéncia infusa.
infusion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion o resultat de méter en aigua borida bèri fruts o èrbes aromatiques. Ex. Infusion de camamilha.
ingèni	<i>n.</i>	<i>m.</i>	1. Facultat entà inventar. Ex. Ei un òme d'ingèni. 2. Artefacte o maquina.

ingeniós, -osa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'a ingèni.
Ingenú, -u	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Innocent, sense malícia.
ingeréncia	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion o efècte d'ingerir. 1. Introducir quauquarren en estomac a trauès dera boca.
ingerir	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	2. Hicar-se enes ahèrs que non son dera pròpria competéncia.
ingestion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion d'ingerir.
ingovernable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster governat.
ingratitud	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca de gratitud.
inguarible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt guarir.
ingurgitacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion o efècte d'ingurgitar.
ingurgitar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Empassar-se bèra causa.
inic, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Mancat d'equitat o justícia. 2. Dolent.
iniciau	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Relatiu ar inici. 2. Prumèra letra d'ua paraula.
inimaginable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt imaginar.
inimitable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt imitar.
ininflamable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt inflamar.
inintelligent, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei intelligent.
inintelligibilitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Mancat d'intelligibilitat.
inintelligible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei intelligible.
iniquitat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca d'equitat o justícia, qualitat d'inic.
injectable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que se pòt injectar. 2. Substància destinada a èster injectada.
injoncion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion d'imposar quauquarren que cau hèr.
injúria	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion d'otratjar er aunor de quauquarrés.
injuriar	<i>v</i>	<i>tr.</i>	Otratjar er aunor de quauquarrés.
injuriós, -osa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'injúrie.
injuriosament	<i>adv.</i>		De manèra injuriosa.
injustificable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster justificat.
injustificat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non ei justificat.
innat, -ata	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que s'a dempús dera neishença, non aquerit pera experiéncia.
innervacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	1. Conjunt des accions nervioses sus es auti organs deth còs. 2. Distribucion des nèrvis en una zòna deth còs.
innervar	<i>v.</i>	<i>tr.</i>	Actuar un nèrvi en tot transmèter impulsí sus ua zòna deth còs.
innocentada	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Acte o paraula pròpies d'ua persona sense malícia, candida.
innocentament	<i>adv.</i>		De manèra innocentament.
innocuïtat	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Incapacitat de hèr mau.
innomentable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster nomenat.
inobservable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster observat.
inobservacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Inobservança.
inobservança	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Manca d'observança, especiaument des prescripcions religioses, moraus, medicaus, etc.
inoculable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que pòt èster inoculat.
inoculacion	<i>n.</i>	<i>f.</i>	Accion d'inocular.

inocular	v.	tr.	1. Transméter ua malautia contagiosa en tot introdusir er agent en organisme. 2. Introducir ua substància en un organisme. Ex. Inocular un podon. 3. Pervertir, introducir ena ment de un aute idèes perilloses.
inocupat, -ada	adj.	m. f.	Que non ei ocupat.
inodòr, -a	adj.	m. f.	Que non hè flaira.
inondable, -a	adj.	m. f.	Que se pòt inondar.
inoperable, -a	adj.	m. f.	Que non pòt èster operat.
inopinat, -ada	adj.	m. f.	Que succedís sense aué'i pensat, non demorat.
inoportun, -a	adj.	m. f.	Que non ei oportun.
inoportunitat	n.	f.	Manca d'oportunitat.
inorganic, -a	adj.	m. f.	1. Que non ei organic. 2. Minerau que non interven eth carbòni.
inospitalitat	n.	f.	Manca d'ospitalitat.
inoxidable, -a	adj.	m. f.	Que non se pòt oxidar.
inqualificable, -a	adj.	m. f.	Que non pòt èster qualificat.
inquietant, -a	adj.	m. f.	Qu'inquiete.
inquietar	v.	tr.	Trèir era tranquillitat, méter nerviós.
inquisidor, -a	adj.	m. f.	1. Qu'examine damb suenh quauquarren. 2. Jutge eclesiastic deth tribunau dera Inquisicion.
insaciable, -a	adj.	m. f.	Que non se pòt saciar.
insadolable, -a	adj.	m. f.	Que non se pòt saciar.
insaliucion	n.	f.	Accion de barrejar ena boca es aliments damb era saliu.
insensat, -a	adj.	m. f.	Que non a sen.
insensibilitat	n.	f.	Manca de sensibilitat.
insensibilizacion	n.	f.	Privacion dera sensibilitat.
insensibilizar	v.	tr.	Hèr insensible.
insensiblament	adv.		De manèra insensibla.
insensible, -a	adj.	m. f.	Que non a sensibilitat.
inserible, -a	adj.	m. f.	Que pòt èster inserit.
inserir	v.	tr.	Introducir ua causa laguens de ua auta.
insociable, -a	adj.	m. f.	Que non ei sociable.
insofrible, -a	adj.	m. f.	Que non se pòt sofrir o suportar.
insolacion	n.	f.	1. Accion d'exposar-se as arrais solars. 2. Parrabastatge produsit per ua exposicion excessiva as arrais solars.
insolentament	adv.		De manèra insolenta.
insolentar	v.	tr.	Hèr insolent a quauquarrés.
insolentaria	n.	f.	1. Manca de respècte. 2. Paraula o acte ofensiu. Ex. Lí didec ua insolència.
insoluble, -a	adj.	m. f.	1. Que non se pòt dissòlver. Ex. Er òli ei insoluble damb era aigua. 2. Que non se pòt resòlver. Ex. Ei un problema insoluble.
insolvabilitat	n.	f.	Manca de solvabilitat.
insolvable, -a	adj.	m. f.	Que non ei solvable.
insomni	n.	f.	1. Dificultat entà dormir. 2. Estat de qui non pòt dormir.
insomniac, -a	adj.	m. f.	Qu'a insomni.
insondable, -a	adj.	m. f.	1. Fòrça prigond. Ex. Abisme insondable. 2. Que non se pòt determinar. Ex. Mistèris insondables.

insonòr, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non produsís cap de son, o que non lo pòt transmèter.
insonorizacion		<i>n.</i>	<i>f.</i> Accion d'insonorizar.
insonorizar		<i>v.</i>	<i>tr.</i> Hèr insonòr, mès que mès ua cramba o un locau.
insosmés, -esa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Rebèl, que non ei sometut. 2. Que se nègue a hèr eth serviçi militar o era prestacion sociau en sòn lòc.
insosmission		<i>n.</i>	<i>f.</i> 1. Manca de sosmission. 2. Negacion a hèr eth serviçi militar o era prestacion sociau en sòn lòc.
inspirador, -ora	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'inspire. Ex. Era musa ei inspiradora dera poesia.
instantaneïtat		<i>n.</i>	<i>f.</i> Qualitat d'estèr instantanèu.
instantanèu, -èa	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Que dure sonque un instant. 2. Que se produsís en un instant. Ex. Cafè instantanèu. 3. Fotografia que s'obten ath moment.
instaurador, -ora	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'instaure.
instigacion		<i>n.</i>	<i>f.</i> Incitacion a hèr quauquarren, mès que mès s'ei negativa. Ex. Siguec acusat d'instigar un crim.
instigador, -ora	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'instigue.
instillacion		<i>n.</i>	<i>f.</i> Accion d'instillar.
instillar		<i>v.</i>	<i>tr.</i> 1. Vessar un liquid pòc a pòc. 2. Hèr a concéber en quauquarrés ua idèa de manèra subtila.
instintiu, -iva	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Qu'ei resultat o efècte der instint.
institucionalizacion		<i>n.</i>	<i>f.</i> Accion de institucionalizar.
institucionalizar		<i>v.</i>	<i>tr.</i> Dar caractèr d'institucion a quauquarren.
institutor, -tritz	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona encargada dera instruccioñ des mainatges ena sua residéncia.
instructiu, -iva	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Educatiu, qu'instruís.
instructor, -tritz	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Persona qu'instruís.
insufisença		<i>n.</i>	<i>f.</i> 1. Manca de sufisença. 2. Escassetat de quauquarren. 3. Incapacitat d'un organ entà amiar a tèrme es sues foncions. Ex. Patic ua insufisença cardiaca.
insuflacion		<i>n.</i>	<i>f.</i> Accion d'insuflar.
insuflar		<i>v.</i>	<i>tr.</i> Introducir o injectar un gas en un organ o en ua cavitat.
insularitat		<i>n.</i>	<i>f.</i> Qualitat d'insular o pròpri d'ua isla.
insuperable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster superat.
insurgir		<i>v.</i>	<i>intr.</i> Auçar contra ua autoritat o govèrn establit.
insurrecciona, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Relatiu ara insurreccioñ.
insuspectable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non se pòt suspectar.
insuspectat, -ada	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Non suspectat, non demorat.
intacte, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	1. Non tocat. 2. Non espatracat o alterat.
intangibilitat		<i>n.</i>	<i>f.</i> Impossibilitat d'estèr tocat.
intangible, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que non pòt èster tocat.
integrable, -a	<i>adj.</i>	<i>m. f.</i>	Que pòt èster integrat.
ma	<i>adj</i>	<i>f</i>	Era mia.
macabre, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que participe dera lagetat dera mòrt e dera repulsion qu'aguesta acostume a hèr.
macarrons		<i>n</i>	<i>m</i> Pasta entà minjar hèta damb haria e qu'a era forma de petiti tuèus.
macedòni, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Naturau de Macedònia. Relatiu o pertanhent a Macedònia o as sòns abitants. Lengua eslava parlada en Macedònia. Relatiu o pertanhent ath macedoni.

maceracion	<i>n</i>	<i>f</i>	Accion de macerar, er efècte. Estovar (quauquarren) en tot aué'c immergit per un temps en un liquid. Méter en contacte damb un liquid (ua substància vegetau o animau) entà extrèir-ne es principis actius.
macerar	<i>v</i>	<i>tr</i>	
maceta	<i>n</i>	<i>f</i>	Esturment des paredèrs, mès gran qu'un martèth e mès petit qu'ua maça.
machisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Actitud basada ena atribucion de superioritat ar òme sus era hemna.
machista	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Qu'a comportaments pròprios deth machisme. De vida longa. Que sage d'alongar era vida. Part dera igièna que tracte des mejans d'alongar era vida. Relatiu o pertanhent ara macrobiotica. Sistèma d'alimentacion que consistís fonamentaument en legums e frutes, basat enes principis filosofics orientaus.
macrobiotic, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	
macrocòsme	<i>n</i>	<i>m</i>	Er Univèrs considerat coma un tot, en tant que se corresponerie damb er òme, que serie un mon en petit. En fisica, observable directament damb es uelhs, sense microscòpi. Qu'ei determinat a compdar deth comportament globau d'un sistèma.
macroscopic, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	
madama	<i>n</i>	<i>f</i>	Hemna, persona respectabla.
madameta	<i>adj</i>	<i>f</i>	Madama petita.
magician, -a	<i>adj n</i>	<i>m.f.</i>	Persona que practique era màgia, illusionista.
magistèri	<i>n</i>	<i>m</i>	Cargue o profession de mestre. Conjunt de mestres d'ua nacion, d'ua província, etc.
magistratura	<i>n</i>	<i>f</i>	Cargue e dignitat de magistrat. Temps que dure er exercici d'aguest cargue. Conjunt des magistrats e jutges.
magnanim, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Que mòstre granesa d'ànim.
magnetofòn	<i>n</i>	<i>m</i>	Aparelh d'enregistrament e de reproducccion des sons per miei dera imantacion permanenta d'ua cinta magnetica.
magnificantement	<i>adv</i>		D'ua manèra magnifica, damb magnificència.
magnificar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Exaltar era granesa (de quauquarrés o de quauquarren).
magnificat	<i>n</i>	<i>m</i>	Cant atribuït per Evangèli ara Vèrge Maria.
magnificència	<i>n</i>	<i>f</i>	Qualitat de magnific.
magrejar	<i>v</i>	<i>tr</i>	Paupar (quauquarrés o ua part de quauquarrés) entà obtier plaser sexuau.
mair-sénher	<i>n</i>	<i>f</i>	Mair deth pair o dera mair. Ancessora. Hemna d'edat fòrça auançada.
malleable, -a	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Capable d'estener-se en lames o hius pera accion d'un esfòrc extèrn, s'aplique sustot as metaus e as mineraus.
masclisme	<i>n</i>	<i>m</i>	Veir <i>machisme</i> .
masclista	<i>adj</i>	<i>m.f.</i>	Veir <i>machista</i> .